

les. Jornades sobre MUNICIPIS I
EDUCACIÓ.

Document 2.

Resum de la conferència de F. Alfieri

1. Introducció.
2. Les hipòtesis de l'any 75.
3. Revisió d'aquestes hipòtesis.
4. Les hipòtesis de l'any 82.

1. Introducció.

El mestre Fiorenzo Alfieri ha estat un dels elements catalitzadors del Moviment de Cooperació Educativa que ha contribuït de forma decisòria a la renovació pedagògica a la Itàlia contemporània.

Al nostre país s'han publicat dues de les seves obres: "El oficio de maestro" (Ed. Avance, Barcelona) i "Profesión maestro" (Ed. Reforma de la Escuela, Barcelona, de moment han aparegut dos dels quatre volums que componen el total de l'obra).

Al si de l'MCE ha representat una aportació que cavalca les dimensions pedagògica i política del discurs del Moviment.

De l'any 73 ençà ha viatjat sovint al nostre país amb motiu de diverses escoles d'estiu i ha mantingut un vincle personal amb els editors de Cuadernos de Pedagogia (Fabrizio Caivano, Jaume Carbonell) i amb membres de l'equip de Reforma de la Escuela (Lluís Crespo, Carme Sala).

- - - - -

Va iniciar el seu parlament al Saló de Cent aludint a les seves vingudes a Espanya i als freqüents pelegrinatges de mestres i regidors espanyols a Torí -on exerceix des de 1975 com a regidor d'ensenyament, joventut i esport-, afegint que creu que ha arribat el moment que els pelegrinatges esdevinguin recíprocs ja que li sembla que la diversitat i imaginació de les realitzacions que ha pogut observar directament al nostre país forneixen una excel.lent plataforma per a l'intercanvi per a mestres, funcionaris i polítics.

Per establir les coordenades del discurs que havia previst de desenvolupar, va fer referència a les premises següents:

- 1ª Un toc d'atenció prevenint contra el risc de fer per fer, amb la intenció lloable però potser poc seriosa de donar imatge de disponibilitat del municipi.
- 2ª La seva intenció de no destinar la conferència a exposar experiències sinó a fer palesos els criteris que els han orientat en els anys de gestió municipal que han efectuat a Torí (75-82).
- 3ª L'estructura que pensa donar al discurs:
 - a. Hipòtesis que varen regir el seu treball en un primer moment (any 75 i immediats).
 - b. Raons que han dut l'equip de govern de Torí a qüestionar-se aquestes hipòtesis.
 - c. Hipòtesis que apunten en aquest moment.

Pel que fa a les ratlles que segueixen, intentaré de transcriure els mots d'Alfieri amb tanta fidelitat com pugui. No prendré cura de la forma tant com de la transcripció. Això és possible perquè l'estructura del discurs és força simple.

2. Les hipòtesis de l'any 75.

2.1 Situació.

Torí és una ciutat que ha sofert un creixement molt gran i descompensat el que ha dut a una greu pèrdua de la identitat cultural.

2.2 Hipòtesi central del discurs polític l'any 75.

En aquest context, allò que es creu és que no és tan necessari invertir en les coses com fer-ho en les persones.

Si és cert que els nens són les persones grans de demà, la inversió prioritària -que és la que assegura el desenvolupament humà de la ciutat a llarg termini- ha d'efectuar-se en els nens.

Si és cert que l'estructura institucional que acull els nens i n'assegura la formació és l'escola, aquesta ha d'ésser una

destinatària preferent de la inversió i de l'esforç públic.

2.3 Com es fa efectiva aquesta hipòtesi.

L'escola és insuficient, en la seva realitat material i en els recursos de que disposa, per a acomplir les finalitats que s'esperen d'ella.

Mai no podrà formar el ciutadà si la ciutat entera no hi col·labora.

La ciutat ha de posar-se a disposició de l'escola, ha d'esdevenir un macro-ambient educatiu. L'escola ha d'ésser tota la realitat urbana. Es com si esdigués als mestres: feu servir tota la ciutat.

2.4 La resposta de la ciutat.

Ha estat positiva, la ciutat -administració, empreses, serveis, institucions culturals, esportives, el món de l'espectacle, etc.- ha mostrat interès per la proposta municipal.

L'Ajuntament ha fet d'intermediari entre l'escola i tot allò que la ciutat ofereix a l'aprenentatge i ha forn^{it} una estructura de suport a aquesta aproximació entre l'escola i la ciutat.

2.5 La resposta de l'escola.

L'escola més sensible a aquest plantejament ha respost ràpidament i positiva.

L'escola menys sensible ha elaborat amb més dificultat una resposta positiva. Ara bé, el fet que les propostes emanades de l'Ajuntament fossin concretes -ha subratllat aquest tret- hi ha contribuït molt favorablement i ha aproximat la proposta a les escoles més tradicionals.

3. Revisió d'aquestes hipòtesis.

3.1 Revisió de la concepció del context.

El ritme i la complexitat dels canvis que es produeixen en la nostra societat -científics, tècnics, institucionals, socials- fan qüestionar-se si a l'escola li és possible de fer-ho tot.

3.2 Límits de l'escola.

Algunes qüestions concretes tal com va formular-les Alfieri:

- no es tracta tant de carregar tota la responsabilitat a l'escola com si fos una màquina que elabora nens "educats",
- és suficient o no de donar a l'escola unes possibilitats i dir-li que en faci el que vulgui?
- l'oferta de recursos i de possibilitats que s'està fent a l'escola, és una oferta mesurada o bé supera la seva pròpia capacitat d'assumir materialment les propostes?
- és legítim o no de deixar a una sola institució la responsabilitat d'educar ciutadans conscients?
- fins a quin punt aquesta opció comporta un risc quan la constitució reconeix la llibertat d'ensenyament i aquesta llibertat pot ésser emprada de moltes maneres.
- finalment, hi ha la qüestió que la concentració de recursos a l'escola pot convertir aquesta en un petit microcosmos artificios i, possiblement, tancat en si mateix

3.3 Resumint i obrint una nova reflexió.

- L'escola, ha d'ésser un petit món a part que reproduïxi bé o malament, el món real?
- Els mestres, s'apuntaran a opcions progressistes?
- Poden, els mestres i l'escola, fer-ho tot?

4. Les hipòtesis de l'any 82.

4.1 Els dos moments del procés educatiu.

Alfieri proposa d'isolar, per a identificar-los separatament, dos moments del procés educatiu:

1. El moment de l'experiència concreta, viva, directament efectuada sobre la realitat.
2. El moment de la transformació d'aquesta experiència material en reflexió, coneixement, ... experiència cultural

4.2 El moment i la part de l'escola.

Ja ha estat dit a l'apartat anterior que l'escola no és l'únic lloc de l'educació i s'han apuntat els riscos que comporta aquesta concepció.

L'escola té una part, que és la seva: assegurar la formació cultural, transformar l'experiència directa en coneixement:

- . isolar les dades significatives d'aquesta experiència
- . sistematitzar-les lògicament, històricament, territorialment, segons sigui el mètode emprat en cada cas.

Fa una breu referència al lloc del plaer en el procés d'aprenentatge que no vaig copsar del tot: ve a dir que en un moment difícil i complex com el que vivim no és aconsellable de posar-hi un èmfasi excessiu.

4.3 Altres moments i la part d'altres actors socials.

Els nois necessiten també relació directa amb les coses, obviant el filtre que constitueix l'escola. Hi ha oferiments que han d'arribar al noi sense passar per aquesta.

La ciutat ha de fer-se responsable dels nois i, en el límit, ha de tenir el seu propi projecte educatiu.

Altrament dit, si la ciutat no té el seu projecte educatiu, és difícil que l'escola trobi el seu lloc.

4.4 Com es fa això.

Alfieri no hi ha fet referències explícites, ell veu que

aquestes hipòtesis no seran operatives immediatament. S'ha limitat a dir que és convenient formular a empreses, serveis i institucions que han d'organitzar la seva presència en la societat de forma que possibilitin l'experiència directa i el coneixement i ha concretat tres operacions: informació, formació, participació, tot això fet de forma concreta -ha tornat a emfasitzar el mot-.

Això implica:

- Organitzar moments d'experiència directa de la realitat
- No pensar en el noi únicament com a "escolar", sinó contemplar-lo en la seva dimensió de ciutadà.
- Tendir a una ^{total} organització de la ciutat que faci possible aquesta forma d'experiència que proposa i suprimir, per a tot allò que no és necessari, el canal escolar
- que l'escola es reidentifiqui en unes funcions més específiques, més centrades en l'elaboració de la cultura partint de l'experiència directa que s'efectuarà per una multiplicitat de canals.

5. Una reflexió personal.

Voldria cloure aquesta presentació amb un recull, potser prematurament ordenat -i, per tant, poc ordenat-, de les reflexions que m'ha suggerit.

ler. No trobo punts de desacord en l'essencial del discurs d'Alfieri, per bé que em sembla que és un discurs marcat per una visió clarament política de la pedagogia i, inversament, per una visió clarament pedagògica de la política.

D'altra banda, coneixent el caràcter pragmàtic i la capacitat organitzativa de l'equip que l'envolta no tinc elements clars que suportin un raonable dubte que no se n'hagin de sortir.

El que no acabo de veure és per on se'n sortiran. D'aquí que la primera reacció és de perplexitat.

2on. Una constatació i una opció:

Nosaltres no hem arribat encara a fer efectives les conseqüències del que Alfieri ha presentat com les hipòtesis que els semblaven adequades l'any 75.

En aquest sentit, hi ha una opció que es presenta més clara en els termes que en les vies de sortida:

- és preferible recórrer el camí partint de premisses semblants a les del 75 i comprovar on ens duu?
- o bé és preferible de saltar aquesta etapa que, des d'una perspectiva molt àmplia, Alfieri ens presenta com a limitada per uns topants que ha establert prou bé i replantejar-se el treball a partir de les premisses actualitzades?

3er. Una segona constatació.

Els mestres de Girona són, en general, persones grans que, si bé reuneixen en molts casos condicions d'humanisme i qualitats professionals força estimables, no són pas en condicions d'empènyer grans renovacions.

No voldria que això s'entengués com un judici de menyspreu. Hi ha excepcions, i n'hi ha de totes les edats, però em sembla que aquesta característica d'edat té, en conjunt, un pes determinant.

I crec que caldria afegir-hi el que pot saber-se de la qualificació professional i de l'actualització dels seus coneixements científics i de les tècniques d'actuació pedagògica que posseeixen.

4rt. Sortides (només insinuades).

1. Mantenir una pràctica municipal basada parcialment en les hipòtesis del 75 (utilitzo l'argot de la conferència que ressenyo).

Es a dir, mantenir l'ofertament de:

- . recursos educatius pel contacte amb la realitat: els mínims bàsics pels coneixement de Girona en medi ambient, museu, itineraris per la ciutat.
 - . recursos educatius per l'expressió i la creativitat i contribuents a crear sentiment d'escola: teatre, coral, jocs florals, plàstica, etc.
2. Augmentar la rendibilitat d'aquests recursos mitjançant una millor sensibilització dels mestres a l'ús d'aquests recursos. I deixar-ho en les seves mans, sobretot MM.
 3. Iniciar a poc a poc una pràctica més propera a les hipòtesis del 82.

Això implica:

- 3.1 Demanda a serveis, empreses i institucions que elaborin ofertaments d'informació, formació i participació adreçades als ciutadans petits.
- 3.2 Recerca de quins poden ésser els catalitzadors d'aquestes accions d'aproximació a la realitat: AAPP, AAVV, grups de nois organitzats, esplais, famílies
- 3.3 Veure quina incidència pot representar això en la necessitat d'enriquir la vida quotidiana dels nois en el marc de la seva família i dels grups de companys.
- 3.4 Reelaborar les fronteres d'edat en les activitats culturals que tinguin lloc a la ciutat.
- 3.5 En la línia d'incrementar els canals d'ofertament i de col.laboració dels grans en l'aproximació dels nois a la realitat, reconsiderar aquells aspectes de la participació ciutadana que semblin més propicis.
- 3.6 Demanar als serveis públics que pensin de quina manera poden contribuir a l'educació -que ho fan per mitjans sovint indirectes: publicitat, campanyes, escola, etc.-

Penso en salut, seguredat, espectacles, govern local, festes ...

Joaquim Franch